

J. Mažylis (KMI) kalbėjo apie filosofinių žinių siejimą su studentų specialybe. Pavyzdžiui, filosofijos istorijos paskaitose medicams reikia pabrėžti praeities medikų indėlį į mokslinės minties raidą. Filosofijos ir medicinos tarpusavio ryšį padėtų geriau suprasti ir kolektyvinės paskaitos, kurias skaitytų medikai ir filosofai. Čia daug padeda bendri filosofijos bei specialiųjų disciplinų katedrų posėdžiai. Tokiu pat kompleksiniu būdu rengiami ir kai kurie bendresnio pobūdžio seminarai, kuriuose padaromos filosofinės išvados iš nagrinėjamų medicinos problemų.

Doc. E. Meškauskas (VVU), kalbėdamas apie marksistinės filosofijos taikomojo vaidmens nušvietimą paskaitose, pastebėjo, jog dažnai ne visai aiškiai apibūdinama filosofijos, kaip mokslo, specifika ir jos vaidmuo. Kai studentai nesupranta filosofinės problematikos, kai apie dialektinio materialistinio problemos sprendimo metodologinę reikšmę tepasako tik tiek, kad ji esanti apskritai svarbi pažinimui ar leidžianti patvirtinti tam tikrus mokslo pasiekimus, tai susidaro įspūdis tarsi filosofija būtų raktas specialiųjų mokslų atradimams. Kai per daug susižavima kitų mokslų populiarizavimu,—maža vietos belieka pačiai filosofijai, pamirštama metodologinė problemų analizė. Todėl, dėstant filosofiją, niekad nereikia išleisti iš akių jos objekto, jos santykio su kitais mokslais ir praktika. Marksistinės filosofijos metodologinis vaidmuo—būti mokslo pažangos instrumentu, nes filosofija—tai vystymosi proceso, jo sąlygų ir dėsnių aiškinimas. Marksistinė metodologija padeda įvertinti kiekvieno mokslo jau pasiektą lygį ir formuluoti naujas, dar neišspręstas problemas.

Pranešėjas pabrėžė, kad būtina išaiškinti metodologinės analizės pagrindus, išskaidyti metodologinę problematiką, nustatyti, kokių mokslų ribose gali būti išspręsti atskiri tiriamos problemos aspektai. Jeigu filosofija keltų sau uždavinį spręsti atskirų mokslų problemas, tai nieko, išskyrus nemokšišumą ir paviršutiniškumą, ji nemokytų. Filosofija gali numatyti bendriausias mokslų raidos tendencijas, bet negali duoti konkrečių atsakymų į konkrečias to ar kito mokslo problemas. Todėl filosofija negali ir neturi tikslo nurodyti kitiems mokslams, kaip jie turi išspręsti savo specifines problemas. Marksistinė metodologija—tai viso turimo mokslinio patyrimo apibendrinimas ir jo tikslingas panaudojimas tolesnei mokslo pažangai.

Diskusijose buvo pageidaujama, kad metodinės konferencijos būtų rengiamos sistemingai, nes jos padeda kelti filosofijos dėstymo lygį, yra gera pasikeitimo patyrimu priemonė. Dėstymo metodikos klausimai turėtų būti plačiau aptariamai ir spaudoje.

E. Gendrolis

JUBILIEJAUS PROGA

1968 metų lapkričio 14—16 d. Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto dvidešimtmečio proga įvykusioje konferencijoje pranešimus skaitė ir visuomenės mokslų atstovai, jų tarpe filosofai—Instituto auklėtiniai ir darbuotojai (esamieji ir buvusieji).

Filos. m. kand. B. Genzelis savo pranešime „Lietuvos kultūrinio palikimo vertinimo kriterijaus klausimu“ pažymėjo, kad teisinga, visapusiška praeities analizė padeda geriau suprasti ne tik praeitį, bet ir ateitį. Istorinių asmenybių ir istorinių reiškinių vertinimuose reikia laikytis marksizmo klasikų suformuluotų praeities vertinimo principų: kiekvieną reiškinį reikia vertinti konkrečiai ir sąryšyje su kitais, praeičiai nekelti dabarties reikalavimų, asmenybės veiklą vertinti ne pagal tai, ko ji nepadarė, o pagal tai, ką ji padarė savo epochos sąlygomis, apie asmenybės veiklą reikia spręsti ne iš subjektyvių jos siekių, o iš praktinių veikslių reikšmės vėlesniems įvykiams. Marksistinės metodo-

logijos aiškiai nesilaikoma, kai teigiama, jog filosofinė mintis Lietuvoje pradėjusi formuotis tik XIX amžiuje, kad „tautos vienybės“ koncepcija buvusi vien negiamas reiškiny, pamirštant, kad tam tikru istoriniu laikotarpiu ji yra atlikusi ir pažangų vaidmenį. Teisingi kultūrinio palikimo vertinimo kriterijai padeda veiksmingiau kovoti su buržuaziniu-nacionalistiniu mūsų kultūrinio palikimo falsifikavimu bei antikomunizmu.

Ist. m. kand. A. Gaigalaitė skaitė pranešimą „Istorijos mokslo Lietuvoje istoriografijos klausimu“. Ji nušvietė istorijos mokslo Lietuvoje raidos traktavimą, apibūdino svarbesnių istorikų metodus. Pranešėjos nuomone, XVIII a. Lietuvos istorikai A. Naruševičius ir M. Dogelis kūrė prancūzų švietėjų įtakoje, nors, jėzuitų paveikti, jie tapo fideistais. S. Daukanto kūrybai ypač būdinga prancūzų romantikų ir švietėjų įtaka. Nuo XIX a. vidurio Lietuvoje ėmė formuotis pozityvistinės pakraipos mokykla.

E. Gendrolis savo pranešime „V. Leninas apie metodologinius materialistinės pasaulėžiūros formavimosi pagrindus“ akcentavo, kad religijos negalima įveikti vien tik idėjomis, kad negalima pasikliauti vien antireligine propaganda, kad pastarąją reikia derinti su ekonominio gyvenimo raida. Antireliginė propaganda, jeigu ji nederinama su konkrečia padėtimi, yra ne tik vienašališka, bet ir žalinga: beatodairiškai skirstydama išnaudojamuosius į tikinčius ir netikinčius, ji silpnina masių vienybę kovoje su išnaudotojais.

J. Ažubalis savo pranešime „Religinės pažiūros į moterį kritika Lietuvos ateistinėje 1940—1965 m. literatūroje“ parodė, kad, kritikuodami religijos pažiūrą į moterį, to laikotarpio ateistai ne visada laikydavosi istoriškumo principo, o šiuo trūkumu pasinaudodavo religijos gynėjai.

Ist. m. kand. J. Aničas kalbėdamas „Lietuvos — Vatikano konkordato nutraukimo klausimu“ nurodė, kad 1927 m. sudarytas susitarimas tarp Vatikano ir katalikiškos Lietuvos vyriausybės teisiškai išformino sąjungą tarp buržuazinės vyriausybės ir katalikų bažnyčios. Ši sąjunga suteikė dvasininkijai laisvę veikti „ne tik religinėje, bet ir politinėje, kultūrinėje, ekonominėje srityje“, leido auklėti jaunąją kartą. Visos šios priemonės įgolino buržuazinę vyriausybę labiau slopinti klasinę proletariato kovą. Vatikanas susitarimo pagrindu kišosi į valstybės vidaus reikalus, faktiškai vykdė bažnyčios, valstybės ir mokyklos sujungimą, nors tas prieštaravo tarptautinės teisės normoms ir sąžinės laisvės principui. 1940 metais, nuvertus fašistinę diktatūrą, šis susitarimas buvo nutrauktas.

Filol. m. kand. A. Sinkevičius, nagrinėdamas kai kuriuos estetikos klausimus K. Markso ir F. Engelso raštuose, pažymėjo, jog K. Marksas ir F. Engelsas atskleidė visuomeninę estetinių emocijų prigimtį ir jų priklausymą nuo klasinės visuomenės struktūros. Jie taip pat apibūdino estetinio vertinimo kriterijus, atskleiddami jų ideologinį vaidmenį.

R. Cicėnienė, kalbėdama apie kai kuriuos respublikos darbo žmonių estetinio auklėjimo klausimus, atkreipė dėmesį į tai, jog nepakanka apsiriboti tokiais estetinių skonį lavinančiais faktoriais, kaip literatūra ir menas, jog būtina remtis ir kitais faktoriais — darbu, sportu ir pan.

Savo pranešime „Laisvo laiko klausimu“ S. Bendikienė apibūdino laisvalaikio sąvoką. Jos nuomone, laisvalaikiu reikia laikyti ne visą laisvą nuo darbo laiką, o tik tą jo dalį, kuri skiriama lavinimuisi, intelektualiniam vystymuisi, socialinių funkcijų atlikimui, draugiškam bendradarbiavimui, laisvam fizinių ir intelektualinių jėgų reiškimui.

Gamintojų suaktyvinimo ir jo sąlygų klausimus savo pranešime nagrinėjo Z. Morkūnas. Konferencijos pabaigoje buvo diskutuojama pranešimuose liestais klausimais.

Z. Morkūnas